

УДК: 631:658:004

Терновський В.О., к.е.н.,
Таврійський державний агротехнологічний університет

АНАЛІТИЧНА СКЛАДОВА АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЯМИ З ПЕРЕРОБКИ ДАВАЛЬНИЦЬКОЇ СИРОВИНИ НА М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. В статті зазначено важливість автоматизації обліку та аналізу для прийняття ефективних управлінських рішень. Проведено дослідження щодо попиту на різні види аналітичної інформації при переробці давальницької сировини у готову продукцію. Надані рекомендації щодо обрання первинних для проведення аналізу роботи підприємства з давальницькою і власною сировиною.

Ключові слова: давальницька операція, переробне підприємство, автоматизація, облік, аналіз.

Анотация. В статье обозначена важность автоматизации учета и анализа для принятия эффективных управленческих решений. Проведено исследования относительно спроса на разные виды аналитической информации при переработке давальческого сырья в готовую продукцию. Предоставленные рекомендации относительно выбора первичных документов для проведения анали за работы предприятия с давальческим и собственным сырьем.

Ключевые слова: давальческая операция, перерабатывающее предприятие, автоматизация, учет, анализ.

Summary

Introduction. Market relations put forward higher requirements for timeliness, validity, completeness of information for effective economic activity of any organization.

The main task of modern information management technology is the timely provision of accurate and right information volume for the managers to help them to make right management decisions. This applies to any industry including meat processing.

For meat processing plants that operate with tolling raw and own material at the same time is very important to provide information to compare profitability of their processing and production of different products.

Purpose statement. The volume of tolling raw material processing is constantly increasing. For some agricultural enterprises tolling operations is the only one way to survive. In such conditions more attention should be played to automation of economical analyses of such type of operations.

Unfortunately, existing accounting and analytical software is not always or only partially address the needs of managers in analytical data.

For the identification of most needed types of analyses survey was conducted Respondent had questions regarding the types of analytical data required by users and appearance of the final analytical data. All interviewees agreed in opinion that the presentation of this information in graphs and charts are the most successful. Seven types data analyses that are required for the successful decision making were determined:

1. Analysis of the period which is determined by user;
2. Analysis of raw material costs;
3. Analysis of incoming raw materials braked down on own and tolling materials;
4. Conduct analysis to determine the volume of products made with a specific type of raw materials;
5. Analysis of incoming raw materials from different sources by type of raw material;
6. Analysis of the profitability of a particular type of product from different types of tolling and own raw materials;
7. Analysis of production different types of products braked down by customers and the prices paid for the service.

Conclusion. Conducted research allowed to identify weaknesses in the accounting automation. On the basis of conducted survey among workers of meat processing plants were found most useful types of analysis to compare processing of tolling and own raw material. It should be noted that a further improvement of information flows and analyses will have a positive effect on the efficiency of decision-making.

Keywords: toll operation, processing enterprise, current assets, raw, market, social factors.

Вступ. Ринкові відносини висувають підвищені вимоги до своєчасності, вірогідності, повноти інформації, без якої немислима ефективна господарська діяльність будь-якої організації.

Головним завданням сучасних інформаційних технологій управління господарством є своєчасне надання достовірної, у необхідній кількості інформації фахівцям і керівникам для прийняття обґрунтованих

управлінських рішень. Це стосується будь якої галузі у тому числі і м'ясопереробної.

Для м'ясопереробних підприємств, які працюють одночасно з власною та давальницькою сировиною, дуже важливим є своєчасне дослідження та надання інформації щодо тенденцій у зміні кількості надходження обох видів сировини, їх вартості, прибутковості переробки того чи іншого виду сировини у конкретно заданий вид готової продукції та інші дані.

Постановка проблеми. Актуальність питання проведення якісного аналізу переробки давальницької сировини є досить високою у зв'язку з тим, що масштаби цих операцій на деяких переробних підприємствах зростають, а в сільському господарстві давальництво виступає досить значним джерелом надходження сировини на українські підприємства.

Нажаль, існуюче облікове та аналітичне забезпечення не завжди або лише частково враховує потребу облікового та аналітичного персоналу у вищеперерахованих даних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питання щодо обліку та аналізу давальницьких операцій а також їх автоматизації досліджували такі українські вчені як: Ф.Ф. Бутинець, В.Е. Житний, О.П. Гребельник, Т.С. Єдинак, В.М. Матвєєва, Л.М. Пісьмаченко, а також російські вчені: Б.П. Аносов, І. Белова, І.Л. Кіпер, Ю.Д. Васюта, М. Іванов, В.Г. Новічков, А. Сисоєв, Д.В. Тимшина, та інші.

Метою дослідження є висвітлення питань автоматизації процесу автоматизації обліку та аналізу операцій з давальницької сировиною, а виявлення видів аналізу, які необхідні для прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу. Автоматизована інформаційна технологія являє собою сукупність методів і способів збору, передачі, нагромадження, зберігання, пошуку й обробки інформації на основі застосування засобів обчислювальної техніки й зв'язку [1-5].

У цей час інформаційні процеси є активними засобами взаємозв'язку усередині й між економічними об'єктами господарювання. Такі процеси в основному будуються на використанні різноманітних технологічних

рішень та автоматизованих інформаційних системах.

Використання автоматизованих інформаційних систем дозволяє:

- оптимізувати плани роботи,
- швидко генерувати та приймати рішення,
- чітко маневрувати фінансовими та матеріальними ресурсами й ін.

Основними факторами, що визначають результати створення й функціонування автоматизованих інформаційних технологій і процесів інформатизації, є:

- активна участь людини в системі автоматизації обробки інформації та прийняття управлінських рішень;

- інтерпретація інформаційної діяльності як одного з видів бізнесу;

- наявність науково обґрунтованої програмно-технологічної платформи, реалізованої на економічному об'єкті;

- створення й впровадження наукових прикладних розробок в області інформації відповідно до вимог користувачів;

- формування умов організаційно-функціональної взаємодії та її математичне, модельне, системне й програмне забезпечення;

- постановка й рішення конкретних практичних завдань в області управління з урахуванням заданих критеріїв ефективності.

Аналіз діяльності підприємства супроводжується виконанням великого обсягу різноманітних обчислень: абсолютних і відносних відхилень, середніх величин, дисперсій, процентних величин і ін. Крім того, у ході аналізу виконуються різні види оцінок, групувань, порівнянь і сортувань вихідних даних; знаходження мінімального або максимального значення й ряд інших операцій [6]. **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с.164]. Результати аналізу вимагають графічного або табличного подання. Все це різноманіття видів аналітичної обробки економічної інформації є об'єктом автоматизації з застосуванням сучасних засобів зв'язку й обчислювальної техніки, особливо персональних ЕОМ.

Застосування інформаційних технологій підвищує ефективність аналітичної роботи. Скорочуються строки проведення аналізу; можливе повніше охоплення факторів, які впливають на результат діяльності підпри-

емства; заміни наближених або спрощених розрахунків більш точними обчисленнями; можливість постановки й рішення багатомірних завдань аналізу, які майже не можливо здійснити вручну й традиційними методами.

Методика економічного аналізу, орієнтована на використання інформаційних технологій, повинна задовольняти вимогам системності, комплексності, оперативності, точності, прогресивності, динамічності. Тільки на основі виконання цих вимог забезпечуються пізнання стану об'єкта й тенденцій його розвитку, систематичне й цілеспрямоване підвищення ефективності господарської діяльності за результатами аналізу [7,8].

Для м'ясопереробних підприємств, які працюють одночасно з власною та давальницькою сировиною, дуже важливим є своєчасне дослідження та надання інформації щодо тенденцій у зміні кількості надходження обох видів сировини, їх вартості, прибутковості переробки того чи іншого виду сировини у конкретно заданий вид готової продукції та інші дані.

Нажаль, існуюче облікове та аналітичне забезпечення не завжди або лише частково враховує потребу облікового та аналітичного персоналу у вищеперерахованих даних. Саме цей вагомий аргумент спонукав нас до прийняття рішення про написання такої програми.

Після обрання програмного забезпечення та перед створенням бази даних було проведене повторне опитування потенційних користувачів з метою уточнення кінцевих функціональних можливостей майбутньої бази даних з урахуванням особливостей програми.

При цьому опитуваним були поставлені питання щодо видів аналітичних даних, які необхідні користувачам та вигляду надання кінцевої інформації. Всі опитувані зійшлися в думці про те, що подання цієї інформації у вигляді графіків та діаграм є найбільш вдалим. З користувачами було погоджено сім видів вимог до аналізу, який програма повинна робити після завершення її написання:

Проведення аналізу за період, який вказує користувач;

Проведення аналізу вартості сировини, що надійшла на підприємство. При цьому

аналіз проводиться як за видами сировини (кури, свинина, яловичина і т.ін.), так і за приналежністю сировини до власної або давальницької;

Проведення аналізу кількості надходження сировини на підприємства як власної, так і давальницької, за її видами;

Проведення аналізу з метою визначення кількості продукції, виготовленої з конкретного виду давальницької сировини;

Аналіз кількості надходження власної та давальницької сировини від різних постачальників за видами сировини;

Проведення аналізу прибутковості виробництва того чи іншого виду продукції з різних видів давальницької та власної сировини;

Проведення аналізу даних укладання договорів про переробку давальницької сировини по замовниках та вартості надання послуг з переробки різних видів давальницької сировини у різні види продукції.

Для виконання даних завдань був складений перелік первинних даних, необхідних для внесення у програму, даних котрі можуть бути розраховані у програмі автоматично та використані для подальшого проведення аналізу і побудови аналітичних таблиць та діаграм (табл. 1, 2).

Як ми бачимо, таблиця 1 значно менша за кількістю даних, що заносяться до програми порівняно з таблицею 2. Це пов'язано з тим, що, по-перше, ми приділили більшу увагу аналізу саме давальницьких операцій; по-друге, не завжди можливо відслідкувати такі дані по власній сировині, як виготовлення конкретного виду продукції з конкретної сировини.

Висновок. Проведене дослідження дозволило виявити недоліки в автоматизації обліку та аналізу виробництва продукції з давальницької сировини. На основі проведеного опитування серед робітників м'ясопереробних підприємств було виявлено найбільш потрібні види аналізу щодо порівняння роботи підприємства з власною та давальницькою сировиною. Слід зазначити що подальше удосконалення системи оперативного отримання та використання в управлінні облікової інформації позитивно впливає на ефективність прийняття управлінських рішень.

Таблиця 1

Вхідні дані з надходження і переробки власної сировини

Види даних	Вимоги щодо внесення даних
Найменування постачальника	Обирається зі списку
Дата надходження сировини на підприємство	Заноситься вручну
Вид сировини	Обирається зі списку
Кількість, т	Заноситься вручну
Вартість сировини, грн./т	Заноситься вручну
Загальна вартість сировини	Розраховується автоматично
Вид продукції	Обирається зі списку
Дата виготовлення продукції	Заноситься вручну
Кількість продукції, т	Заноситься вручну
Вартість реалізації продукції, грн./т	Заноситься вручну
Собівартість виготовлення продукції, грн./т	Заноситься вручну
Загальна вартість реалізованої продукції, грн.	Розраховується автоматично
Загальна собівартість реалізованої продукції, грн.	Розраховується автоматично
Прибуток на одиницю реалізованої продукції, грн./кг	Розраховується автоматично
Загальна сума прибутку з реалізованої продукції, грн.	Розраховується автоматично

Примітка: Розроблено автором за результатами дослідження

Таблиця 2

Вхідні дані з надходження і переробки давальницької сировини

Види даних	Вимоги щодо внесення даних
Найменування постачальника	Обирається зі списку
Дата укладання договору	Заноситься вручну
№ договору	Заноситься вручну
Строк переробки, дн.	Заноситься вручну
Вартість надання послуги, грн./т	Заноситься вручну
Вид сировини	Обирається зі списку
Кількість, т	Заноситься вручну
Собівартість переробки, грн./т	Заноситься вручну
Вартість сировини, грн./кг	Заноситься вручну
Загальна вартість сировини, грн.	Розраховується автоматично
Загальна вартість надання послуги, грн.	Розраховується автоматично
Загальна собівартість переробки, грн.	Розраховується автоматично
Дата надходження сировини на підприємство	Заноситься вручну
Вид продукції, що виготовляється	Обирається зі списку
Кількість продукції, що виготовляється, т	Заноситься вручну
Вартість продукції, що виготовляється, грн./кг	Заноситься вручну
Загальна вартість продукції, що виготовляється, грн.	Розраховується автоматично
Дата здачі останньої одиниці продукції на склад	Заноситься вручну
Прибуток за од. продукції, грн./кг	Розраховується автоматично
Загальна сума прибутку, грн.	Розраховується автоматично

Примітка: Розроблено автором за результатами дослідження

Література.

1. Автоматизированные информационные технологии в экономике / под ред Г.А. Титоренко – М.:ЮНИТИ,, 1998.- 400 с.
2. Вдовенко Л.А. Системно-информационный подход к оценке экономической деятельности промышленных предприятий / Л.А. Вдовенко.- М.: Экономическое образование,1996.- 212 с.
3. Компьютерные информационные системы управленческой деятельности / под ред. Г.А. Титоренко.- М.: Экономическое образование,1993.- 312 с.
4. Автоматизация управления предприятием / В.В. Баранов, Г.Н. Калянов, Ю.И. Попов и др.- М.: ИНФРА-М,2000.- 238 с.
5. Хохлов А.Е. Автоматизированные системы бухгалтерского учета: конспект лекций / А.Е. Хохлов.- Пенза: ПГУ,2002.- 108 с.
6. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Сваицкая.- 4-е изд., перераб. и доп. – Минск: Новое знание, 2000. – 688 с.
7. Баканов М.И. Теория экономического анализа: учебник / М.И. Баканов, А.Д. Шеремет. – 3-е изд., перераб. - М.: Финансы и статистика, 1995. – 288с.
8. Мазіна О.І. Облік та аналіз фінансового результату в управлінні суб'єктами малого підприємництва: дис..канд.економ.наук: 08.00.09/
О.І. Мазіна. – Київ, 2007.-232 с.